

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 18209 posała Jarosława Sachajki z 15 lipca 2026 roku w sprawie ochrony pamięci ofiar ludobójstwa wołyńskiego, materiałów edukacyjnych w języku ukraińskim oraz reakcji na Ukraiński Panteon Narodowy, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego konsekwentnie wspiera prace zmierzające do odnajdywania, ekshumowania, upamiętniania i identyfikacji ofiar zbrodni wołyńskiej. Dzięki pracom polsko-ukraińskiej Grupy Roboczej do spraw Godnych Pochówków, działającej pod auspicjami Ministerstw Kultury Polski i Ukrainy, strona ukraińska wznowiła wydawanie zezwoleń na prace poszukiwawcze i ekshumacyjne.

W 2025 r. Ministerstwo sfinansowało prace ekshumacyjne oraz identyfikacyjne ofiar zbrodni w Puźnikach, dokonanej przez ukraińskich nacjonalistów w nocy z 12 na 13 lutego 1945 r. Badania przeprowadzone w dniach 25 kwietnia–10 maja 2025 r. zakończyły się ekshumowaniem szczątków minimum 43 osób. Uroczysty pogrzeb ofiar na cmentarzu rzymskokatolickim w Puźnikach odbył się 6 września 2025 r. z udziałem rodzin ofiar oraz przedstawicieli władz państwowych Polski i Ukrainy. W 2025 i 2026 r. zostały również przeprowadzone badania medyczno-sądowe oraz genetyczne badania porównawcze, których rezultatem było zidentyfikowanie pierwszych ośmiu ofiar ww. zbrodni. Uroczyste wręczenie not identyfikacyjnych rodzinom odbyło się 13 lipca 2026 r. w siedzibie MKiDN.

W ramach Programu Ministra „Miejsca pamięci narodowej za granicą” na rok 2026 zostało udzielone dofinansowanie na przeprowadzenie prac poszukiwawczych ofiar zbrodni wołyńskiej w Ugłach, Wiśniowcu, Hucisku oraz na kontynuowanie prac w Puźnikach.

W latach 2022-2026 na przeprowadzenie prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych ofiar zbrodni wołyńskiej oraz na opiekę nad grobami i cmentarzami wojennymi ofiar tej zbrodni zlokalizowanymi na Ukrainie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego przeznaczyło następujące środki finansowe:

- 2023 r. – 20 000 zł,
- 2024 r. – 97 940 zł,
- 2025 r. – 924 604, 75 zł,
- 2026 r. – 657 800 zł.

Harmonogram prac jest ustalany na bieżąco w koordynacji z podmiotami, które będą prowadzić poszukiwania i ekshumacje. Wynika to z faktu, że środki na prowadzenie ww. prac Minister KiDN przyznaje podmiotom zewnętrznym (w ramach ww. programu „Miejsca

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie www.gov.pl/kultura/bip w zakładce Polityka przetwarzania danych osobowych.

Identyfikator dokumentu: 2551148.11370497.10772525

pamięci narodowej za granicą”), a termin przeprowadzenia prac ustala beneficjent. Pod uwagę brana jest również aktualna sytuacja wojenna na Ukrainie.

W chwili obecnej proces wydawania zgód na prace poszukiwawczo-badawcze oraz ekshumacyjne przebiega bez zakłóceń. Nie odnotowaliśmy jego blokowania czy utrudniania przez stronę ukraińską. Również same prace są prowadzone sprawnie, bez zakłóceń i opóźnień.

MKiDN pozostaje w stałym kontakcie z polskim MSZ oraz Kancelarią Prezesa Rady Ministrów w celu prezentowania spójnej i przemyślanej postawy wobec Ukrainy i jej działań w obszarze polityki historycznej. MKiDN i jego instytucje podległe prowadzą działania w zakresie upowszechniania wiedzy oraz ochrony pamięci ofiar zbrodni wołyńskiej.

Najobszerniej w tym zakresie działa Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego, którego celem jest inicjowanie, wspieranie i podejmowanie działań na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach Polaków z narodami Europy Wschodniej, w szczególności z Ukraińcami, Białorusinami, Gruzinami, Mołdawianami i Rosjanami. Do ustawowych zadań Centrum należy między innymi upowszechnianie w Polsce i poza jej granicami wiedzy o historii, kulturze i dziedzictwie narodów Europy Środkowej i Wschodniej, a także prowadzenie i wspieranie działalności edukacyjnej. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego realizuje powyższe zadania ustawowe, a w latach 2024–2026 Centrum prowadziło szereg działań, których celem było między innymi upowszechnianie wiedzy o zbrodni wołyńskiej oraz o politycznych i etycznych konsekwencjach negowania jej ludobójczego charakteru, takich jak:

- 1) Polsko-Ukraiński Kongres Historyczny współorganizowany z Ukraińskim Instytutem Pamięci Narodowej, który odbył się w dniach 6–8 maja 2026 r. w Baranowie Sandomierskim. Jedną z głównych debat została poświęcona II wojnie światowej oraz zbrodni wołyńskiej. W panelu udział wzięli prof. Grzegorz Motyka, prof. Grzegorz Hryciuk, dr Wołodymyr Wiatrowycz oraz prof. Bohdan Hud’ , a moderował go Wojciech Konończuk. Podczas Kongresu zaprezentowano również wyniki prowadzonych ekshumacji oraz omówiono różnice między polskim i ukraińskim podejściem do terminologii prawa międzynarodowego oraz metodologii badań nad zbrodniami. Kongres zgromadził około 100 historyków z Polski i Ukrainy. Obrady były transmitowane na żywo w językach polskim i ukraińskim. Polska transmisja zgromadziła średnio około 6 tys. wyświetleń, natomiast ukraińska około 4 tys. wyświetleń;
- 2) konferencja poświęcona polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej (7 marca 2025 r.). W ramach konferencji zorganizowano panel pt. „Sojusze i antysojusze – czego uczy wiek XX?”, moderowany przez Ołeksija Tarasowa, poświęcony historycznym doświadczeniom oraz współczesnym aspektom współpracy polsko-ukraińskiej. W dyskusji uczestniczyli prof. Jan Jacek Bruski, dr Maksym Potapenko, prof. Grzegorz Motyka oraz dr Nazar Kiś. Ekspertki poruszyły kwestie polityki historycznej, pamięci o zbrodni wołyńskiej oraz wpływu rosyjskiej dezinformacji na relacje polsko-ukraińskie;
- 3) film dokumentalny o Wołyniu (11 października 2024 r.) poświęcony zbrodni wołyńskiej zrealizowano we współpracy z ukraińskim kanałem YouTube „Realna Istoria”. Do tej pory zgromadził on ponad 3,8 mln wyświetleń, przede wszystkim wśród odbiorców z obwodu kijowskiego, lwowskiego, dniepropietrowskiego i odeskiego, ale także z Warszawy. W materiale po raz pierwszy publicznie przedstawiono m.in. rozkaz Romana Szuchewycza dotyczący „oczyszczenia” ziem ukraińskich z ludności polskiej;
- 4) upowszechnianie wiedzy historycznej wśród młodzieży poprzez szkoły letnie i jesienne organizowane przez Centrum Mieroszewskiego. Stanowią one ważną platformę dialogu i edukacji młodego pokolenia. Co roku gromadzą uczestników z różnych krajów, przede wszystkim z Polski i Ukrainy, stwarzając przestrzeń do wspólnej refleksji nad historią, pamięcią oraz współczesnymi wyzwaniami w relacjach między państwami regionu.

Istotnym elementem programu są dyskusje poświęcone trudnym zagadnieniom historycznym, w tym zbrodni wołyńskiej. Szczególne miejsce w ofercie Centrum zajmuje szkoła „Sąsiedzki Trialog”, poświęcona dialogowi między młodymi Polakami, Ukraińcami i Białorusinami. Każdego roku uczestniczą w niej osoby w wieku od 18 do 35 lat, które biorą udział w dyskusjach oraz praktycznych warsztatach prowadzonych przez wybitnych ekspertów i badaczy. W gronie wykładowców znaleźli się m.in. Mariusz Zajączkowski, Magdalena Semczyszyn, Robert Kostro oraz Łukasz Adamski, których zajęcia obejmowały zagadnienia związane ze zbrodnią wołyńską, pamięcią historyczną oraz relacjami polsko-ukraińskimi. Od 2023 roku w projekcie „Sąsiedzki Trialog” uczestniczyło ponad 50 młodych osób, w tym 21 uczestników z Ukrainy, natomiast we wszystkich szkołach organizowanych przez Centrum udział wzięło już ponad 300 uczestników z różnych krajów;

- 5) dofinansowanie projektów w ramach Otwartego Konkursu. Od 2024 roku Centrum dofinansowuje organizowane przez Stowarzyszenie Pojednanie Polsko-Ukraińskie „Warsztaty Pojednania Polsko-Ukraińskiego”, odbywające się w Centrum Integracji Zamłynie na Wołyniu pod opieką ks. Jana Burasa. Projekt gromadzi polskich i ukraińskich historyków, dziennikarzy, ekspertów, działaczy społecznych, wolontariuszy oraz młodzież, którzy uczestniczą w wykładach, dyskusjach i spotkaniach poświęconych trudnym zagadnieniom wspólnej historii oraz współczesnym relacjom polsko-ukraińskim. Program obejmuje również wizyty w miejscach pamięci, upamiętnianie ofiar konfliktów polsko-ukraińskich oraz działania porządkowe na cmentarzach, służące budowaniu dialogu i wzajemnego zrozumienia;
- 6) publikacja artykułów na łamach ukraińskojęzycznego portalu „Nowa Polszcza” Centrum Mieroszewskiego, które podejmowały temat zbrodni wołyńskiej. Publikowane materiały obejmowały analizy historyczne i polityczne, rozmowy ze świadkami oraz potomkami ofiar, a także teksty poświęcone działaniom na rzecz polsko-ukraińskiego pojednania. Przedstawiano polską ocenę wydarzeń, kwestię odpowiedzialności za zbrodnię oraz postulaty dotyczące poszukiwania, ekshumacji i godnego pochówku ofiar. Jednocześnie wskazywano na znaczenie dialogu, przezwyciężania traumy i budowania relacji polsko-ukraińskich opartych na prawdzie historycznej i wzajemnym szacunku;
- 7) działalność wydawnicza Centrum. W 2017 roku Centrum wydało publikacje ukazujące sytuację w Galicji Wschodniej i na Wołyniu podczas II wojny światowej ze szczególnym uwzględnieniem roli Sowietów i sowieckiego aparatu bezpieczeństwa: zbiór artykułów „Sowieci a polskie podziemie 1943– 1946”, zawierający m.in. artykuł Łukasza Adamskiego „Sowieckie relacje o rzezi wołyńskiej”, a także dwutomowy zbiór niepublikowanych dotychczas sowieckich dokumentów dotyczących m.in. zbrodni wołyńskiej: „Wołyń i Galicja Wschodnia pod okupacją niemiecką 1943–1944”, „Wołyń i Galicja za drugiego Sowietu” pod red. Ł. Adamskiego i G. Hryciuka. Książki te wciąż są dostępne do nabycia na stronie Centrum;
- 8) komentarze w mediach tradycyjnych i społecznościowych. Dyrektor Centrum dr Łukasz Adamski regularnie udziela komentarzy i wywiadów dla ukraińskich i międzynarodowych mediów, w których wskazuje na naruszanie przez Ukrainę ogólnoeuropejskiego konsensusu w sprawie niedopuszczalności heroizacji postaci i formacji odpowiedzialnych za kolaborację z III Rzeszą i czystki etniczne oraz przestrzega przed skutkami takiej polityki. Dodatkowo zarówno dyrektor, jak i inni pracownicy Centrum regularnie biorą udział w dyskusjach w mediach społecznościowych, wyjaśniając powyższe sprawy ukraińskiej opinii publicznej.

Pozostałe instytucje podległe MKiDN także prowadzą działania w zakresie upowszechniania wiedzy o ofiarach zbrodni wołyńskiej oraz ochrony ich pamięci.

Muzeum II Wojny Światowej realizuje spotkania promocyjne dotyczące książek o tematyce wołyńskiej oraz martyrologii mieszkańców ziem wschodnich Rzeczypospolitej. Kwota przeznaczona na te działania to 35 000 zł.

Muzeum II Wojny Światowej opracowało audioprzewodnik po wystawie głównej w języku ukraińskim, która po części opowiada o czystkach etnicznych, w tym ludobójstwie na Polakach na Wołyniu. Ścieżka dźwiękowa została zrealizowana bezpłatnie w ramach porozumienia z Instytutem Ukraińskim, podpisanego w 2020 roku.

Tematyka zbrodni OUN-UPA na Polakach będzie przedstawiona w galerii II wojny światowej na budowanej obecnie wystawie stałej Muzeum Historii Polski.

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” w 2023 r. współorganizował wraz z Centrum Myśli Jana Pawła II pokaz wystawy plenerowej pt. „Wołyń 1943–2023”. Wystawa dostępna była w dwóch językach – polskim i ukraińskim, również online. Koszt poniesiony przez Ośrodek to 1 500 zł.

Z poważaniem

z up. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sekretarz Stanu

Maciej Wróbel

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/